

חומר בקודש פרק שלישי חגיגה

כד.

עין משפט נר מצוה

אמ"י פ"ב מהלכות אבות
הטומאה לת: פ
ל ב ג מ"י פ"ב מהלכות
שאר אבות הטומאה ה"ו:
לא ד מ"י שם ה"ו יא
ופ"א הלכה ד:
לב ה ו מ"י שם פ"א
הלכה ד:
לג ז ח מ"י שם פ"ב
הלכה י"ב ופ"ח שם
הלכה ז:

תורה אור השלם

ו. והבשר אשר יגע בכל
שוא לא יאכל באש
ישירף והבשר כל הטהור
יאכל בקשר: וקרא ז ט

רבינו הגנאל

טמא במקצתו שטימא
את כללו וקמי' הוסיף
ר' עקיבא אלא צירוף
דברגן הוא ופריק ר"ל
אליבא דרבי תנין לעולם
צירוף דאורייתא ור'
עקיבא שרי' מנחות אתא
לאשמינן דמדאורייתא
דבר הצריך לכלי כלי
מצרפו שאין צריך לכלי
אין כלי מצרפו. ואחר רבנן
ועשו כלי מצרפו. ואחר אפי'
דבר שאין צריך לכלי
ומקשינן תינה דמצרף
הכלי הסלת מפני שצריכה
כלי קטורת לבונה וגזליה
מאי כלי יריב. ופריק רב
נחמן כגון שצברו ע"ג
קטבליא מראורייתא יש
אין לו מצרף. אין לו
תוך אינו מצרף. ואחר
רבנן תנין דאע"ג דאין
לו תוך מצרף ופליגא
ר' חייא בר אבא דאמר
משפיר דר' יוחנן מעדותו
של ר' עקיבא שנית
משהו וכלי מצרף מה
שבתוכו לקדש ומסביר
דצירוף כלי מדרבנן היא
דהא ר' יוחנן מקדש לה
ממתינתן מעדותו של ר'
עקיבא ומשנתנו מעלה
מדרבנן וכבר פירשנוהו
בפסחים פ"ג הראשון:
מעה שביעות הרביעי
בקדש פסול והשלישי
בחרומה פ"י טמא מה הוא
אבי הטומאה וטומאתו
ז' דרכים יגע אשר יגע
על פני השדה בחלל
חרב או בבת או בעצם
אדם או בקבר יטמא
שבעת ימים והנוגע בו
טמא טומאת ערב שנאמר
וכל אשר יגע בו הטמא
יטמא והנוגע הנוגע
שטמא עד הערב. עוד
קדשים הנוגעים בטמא
שטמא שהוא טמא טומאת
ערב נטמאו שנאמר
והבשר אשר יגע בכל
טמא לא יאכל נמצא
שלישי לקדש טמא מן
התורה כמו שפירשנו.
ורבינו לרבי כדתיא
מנין לרביעי בקדש
שפסול ודין הוא ומה
מחוסר כפרים שמותר
בחרומה שא"י אבא השמש
וטהר ואחר יאכל מן
הקדשים כי לחמו הוא.
ותנן נמי העירב שמשו
אוכל בתרומה פסול
הוא זה המחוסר כפרים
בקדשים כדתנן הביא
פסחיו אוכל (בתרומה)
[בקדשים] ומכבד וכפר
עליה הבתן וטהרה מכלל
שער שלא הביאה כפרתה

חטאת מדרבנן דאילו קודש אלא חול כדמוכח בהתכלת (מנחות דף נב.
והס) שאין מועלין בצפר פרה וקמי' הוסיף ר"ע דמשמע דהוי דרבנן
כמו ירשא כדדייק הכא והשתא מתקמא דרשה דמייתי כבולי
הש"ס והבשר לרבות עמים ולבונה כר"י דפרק המנחות והנסכים (שם

דף קב: ושם) דאי לרבנן הא משמע
אף צפר צמר שחיטה יש לה פדיון
ומיהו יכילנא לאוקומי כרבנן
ובהקדשו צבלי ודמוקמינן לה צפמתי
אך איכא לדמות דלא קאי רק אלבונה
ולא אע"פ וכן צריש המנחות והנסכים
פ"י צסס הר"י דעיקר קרא לא קאי
רק אלבונה אלא אע"פ לא הוי רק
אסמכתא בעלמא והסם הארכמי ולא
שייך הכא ואין להציא ראייה מהא
ללא חשיב ע"פ צפרק שני דמעילה
(דף טז.) כי חשיב איין הובשר ליפסל
בצבול יוס וצמחוקי כפרה משום דלא
שייך ציה פיגול אף צבולכה ובהקטרה
ללא קרבן גמור הוא ":

דאורייתא יש לו תוך מצרף.
הקשה הר"ר אלחנן
אמאי לא קאמר כגון שצברו צבלי חול
דאורייתא כלי שרת מנרף ולא שש
חול דבעינן דומיא דקף ואע"פ שש
לו תוך וז"ע:

מנין רביעי בקדש שהוא פסול.
פרש"י ולמ"ד דהוי הני מעלות
דרבנן נינהו ולא דאורייתא והאי
דקאמר ולמדנו שלישי מן התורה
מילתא בעלמא הוא ולא קאמר נמי
מק"ו אלא מילתא בעלמא הוא ופ"ק
דפסחים (דף ע"ג.) פ"י רש"י גבי היא
נגובה מטמא חביריה לטמא קדש אבל
לא לתרומה דברי רבי ר' יוסי ברבי יהודה
אומר הלפסול אבל לא לטמא אי אמרת
בשלמא שלא בחיבורין היינו רבותיה
דנגובה אלא אי אמרת בחיבורין אין שלא
בחיבורין לא מאי רבותא דנגובה א' איתמר
נמי אמר ריש לקיש לא שנו אלא ידו
אבל
ליה צירוף דרבנן הוא הא מוקי לה כר' עקיבא ור"ע סבר שלישי
בחולין דאורייתא וא"כ רביעי בקדש נמי דאורייתא קרי כאן והבשר
אשר יגע בכל טמא לא יאכל דמי לא עסקינן דנגע וכו' ומיך
הר"י דקרי דרבנן משום דלא משכח לה לחולין שנעשו על
טהרת הקדש (דהוי דאורייתא) וכן אר"י דמשכח לה לרביעי בקדש
(דאורייתא) ע"י ע"פ ולבונה דעמלון ע"י חיצת הקדש וכי מיבעי
ליה לר"ל צנרד של מנחות (מנחות דף קב:) אי מונין צו ראשון
ושני אי לא דאי מהני חיצת הקדש לננות צו ראשון ושני למ"ד
אין אוכל מטמא אוכל פשיטא ליה האי והיה קשה להר"ר אלחנן
לפר"ת דמוקי לה ע"י ע"פ ולבונה ווי עדיפא מאוכול גמור דלא
דאיני חיצת הקדש למימני ציה ראשון ושני:

בחיבורין שנו. פרש"י שצעה שהיד טמאה נוגעת לטהורה
היתה טהורה נוגעת לקדש וקשה לפ"י אר"י השניה
אינה טמאה כלל והקדש טמא מנחות גזרה שמה יגע בראשונה
הטמאה ואמאי קאמר וצקדש יטבול טמאה ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
הצריכו חכמים להטביל שיהיו שמה נטמאו שיהיו ועי"ל בחיבורין שנו דיד אחת נוגעת בצפר הפוסלה ויד האחרת הנוגעת צה תדון
כאילו נגעה בצפר דגורין לה שמה נגע וכן הא דתמן לקמן יד מטמאה חצרתה ועושה אותה שניה צקדש מוקמינן לה בשמעתינ הכי
לפי מאי דס"ד לרבי ר' יהושע דיד מטמאה חצרתה להיות שניה ומאחיה טעם לא תהיה שלישי אלא ודאי דגורין שמה נגעה בצפר
עממה ואפי' לא נגע ציד השניה טמאה שמה נגעה בצפר ותניא בתוספתא חצרתה אה ידו אחת מהן כל טהרות שעשה לטהורה עד
שלא הטביל לה הטמאה טמאות שהיד מטמאה חצרתה לקדש משמע דצבול נגיעה מטמאת את ידו והשתא יתכן מעלה ר"י יוסי
שאינה אלא ככלל רביעי ליפסול בקדש אבל לא לתרומה דבתרומה אין יותר משלישי לכן אינה מטמאה רק קדש דעושה רביעי ולית ליה יד
מטמאה את חצרתה להיות שניה אלא מטמאה להיות שלישי והקשה הר"ר אלחנן אמאי חשיב האי מעלה במתני' הא הויה ככלל רביעי בקדש
ותירך דמ"מ מעלה אחרת היא יד מטמאה את חצרתה דס"ד כיון דאין גופו נטמא אלא מאז הטומאה גם ידיו נמי לא קמי"ל:
אלא אי אמרת בחיבורין אין וכו' מאי רבותא. ואי משום תרומה דלא מטמאה אף בחיבורין לא נמית להו רבותא אלא רבותא דקדש:
אחד ידו ואחד יד חברו אפסול. דהואיל ונטמא יד חצרו די לנו צכך אס יפסל אכל לריש לקיש דלמנ דוקא ידו מוקי
טעמא משום אחילופי יד טהורה ציד טמאה לפיכך כי היכי דידו טמאה מטמאה קדש דשניה היא אף טהורה נמי וכן
משמע צסמוך כי הדר ציה ריש לקיש פירש לצבריו לפסול אכל לא לטמא משמע דמעיקרא סבירא ליה לטמא צסס רבינו שמואל:
דמתן

לא נצרכא. להאי עדות דר' עקיבא דמדרבנן אלא לטולת של שירי
מנחה: דאלו מדאורייתא הצריך לכלי. דומיא דקטורת צכרף
דאירי צה קרא כלי מצרפו ושאינו צריך לכלי כגון שירי מנחה
שהן אכילת כהן אף הכלי מצרפו: מאי איכא למימר. הרי צרימין
לכלי: קרטנא. עור שלוק: ופליגא

הא דר' חנין. דלמנ לעיל צירוף
דאורייתא אדר' חייא צר אצא:
מחוסר כפורים צשר לתרומה ופסול
לקדש. ציצמות ילפינן מה מקראי
צפרק הערל (דף ע"ד): שלישי
שפסול צטרומה. דנפקא לן ק"ו
צמסכת סוטה (דף ע"ט.) ומה צבול
יוס שמומר צמעשר אסור צתרומה
שני שפסול צמעשר אינו דין שיעשה
שלישי צתרומה (ה) אינו דין שיעשה
רביעי לקדש. וא"ת דהו לצא מן
הדין להיות כנדון א"כ ק"ו לא צריך
שהרי למדנו שלישי לקדש מן התורה
והיכא דמיפריך ק"ו לא אמרינן דהו
לצא מן הדין להיות כנדון כדאמרינן
צצבא קמא (דף ע"ה) ולמ"ד נמי
אמרינן דהו הני מעלות דרבנן נינהו
ולאו דאורייתא. והאי דנקט ולמדנו
שלישי לקדש מילתא בעלמא היא
דאשמעינן דשלישי לקדש מן התורה
הוא: מי לא עסקינן כו'. מי לא
משתמע (כו') נמי מהאי קרא: דנגע
בשני. דהא אשכחן דאיקרי שני טמא
דכתיב כל אשר צתבו יטמאו וה"ל
הכלי ראשון ומה צצתבו שני וקרי
ליה טמא וקמיה דחמנה והבשר אשר
יגע בכל טמא (ו) צצני וה"ל שלישי
לא יאכל והאי קרא צצשר שלמים
כתיב: צחיבורין שנו. מתינתן
דקמיני יד מטמאה את חצירתה
לקדש כגון צצעוד שהיד הטמאה
נוגעת לטהורה היתה טהורה נוגעת
צקדש דגזור רבנן דלמא לאו למינגע
טמאה צקדש ולמ"ד (א) פסול לקמן
לפסול דמעלה בעלמא היא: אכל

שלא בחיבורין. שלאחר שפירשה מן הטהורה חזרה טהורה ונגעה
בקדש טהור ואין יד מטמאה חצירתה לעשותה אפי' שלישי לפסול:
יד נגובה. אע"פ שאין צה משקינן: **טמא את הקדש.** לעשות
רביעי: ר' יוסי צ' יהודה אומר. חצירתה פוסלת את הקדש
אכל צה מטמאה: אי אחרם צעלמא שלא בחיבורין. קאמר דמטמאה
היינו רבותא דנגובה (ו) ואע"ג דנגובה היא כנגעה צו ואין לחוש
שמה נגעה היד הטהורה צמשקינן צצטמאה שהן ראשונים דכל
הפוסל את התרומה מטמא משקינן להיות תחילה והויא לה הך
יד נמי שניה מחמת המשקינן כמו חצירתה אפילו הכי מטמאה
דמעלה דרבנן היא שהיד מטמאה את חצירתה להעשות שניה
כמותה לקדש אלא אי אמרת לא אמרינן אלא בחיבורין וטעמא
משום דלמא נגע טמא לקדש מאי רבותא דנגובה אטו יד
קמייתא לא מטמאה לה לקדש צלא משקינן הלא שניה היא:
אכל

הטמאה ואמאי קאמר וצקדש יטבול טמאה ויש לייצבו דה"ק הא נטמאה יד אחת חצירתה טהורה וצקדש בתחילתו
הצריכו חכמים להטביל שיהיו שמה נטמאו שיהיו ועי"ל בחיבורין שנו דיד אחת נוגעת בצפר הפוסלה ויד האחרת הנוגעת צה תדון
כאילו נגעה בצפר דגורין לה שמה נגע וכן הא דתמן לקמן יד מטמאה חצרתה ועושה אותה שניה צקדש מוקמינן לה בשמעתינ הכי
לפי מאי דס"ד לרבי ר' יהושע דיד מטמאה חצרתה להיות שניה ומאחיה טעם לא תהיה שלישי אלא ודאי דגורין שמה נגעה בצפר
עממה ואפי' לא נגע ציד השניה טמאה שמה נגעה בצפר ותניא בתוספתא חצרתה אה ידו אחת מהן כל טהרות שעשה לטהורה עד
שלא הטביל לה הטמאה טמאות שהיד מטמאה חצרתה לקדש משמע דצבול נגיעה מטמאת את ידו והשתא יתכן מעלה ר"י יוסי
שאינה אלא ככלל רביעי ליפסול בקדש אבל לא לתרומה דבתרומה אין יותר משלישי לכן אינה מטמאה רק קדש דעושה רביעי ולית ליה יד
מטמאה את חצרתה להיות שניה אלא מטמאה להיות שלישי והקשה הר"ר אלחנן אמאי חשיב האי מעלה במתני' הא הויה ככלל רביעי בקדש
ותירך דמ"מ מעלה אחרת היא יד מטמאה את חצרתה דס"ד כיון דאין גופו נטמא אלא מאז הטומאה גם ידיו נמי לא קמי"ל:
אלא אי אמרת בחיבורין אין וכו' מאי רבותא. ואי משום תרומה דלא מטמאה אף בחיבורין לא נמית להו רבותא אלא רבותא דקדש:
אחד ידו ואחד יד חברו אפסול. דהואיל ונטמא יד חצרו די לנו צכך אס יפסל אכל לריש לקיש דלמנ דוקא ידו מוקי
טעמא משום אחילופי יד טהורה ציד טמאה לפיכך כי היכי דידו טמאה מטמאה קדש דשניה היא אף טהורה נמי וכן
משמע צסמוך כי הדר ציה ריש לקיש פירש לצבריו לפסול אכל לא לטמא משמע דמעיקרא סבירא ליה לטמא צסס רבינו שמואל:
דמתן

(א) [מנחות דל.] (ב) [פסחים
יט.] (ג) [פסחים יז:] סוטה
ט: [תוספתא פ"ג.]
(ד) [נ"י צבל המלוח ועוד
תמלא שם פי הונו לכל
הסוגיא וזו.] (ה) [ע"פ ועיין
רש"י פסחים יז:] ד"ה שלישי
שפסול צתרומה.] (ו) [ויקרא
יא.] (ז) [ע"פ סוטה מנחות
כא. ד"ה יטלו.] (ח) [ש"ך
ע"ב.]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שלישי וכו'
שני שפסול צמעשר אינו
דין שיעשה שלישי צתרומה
ובדון דשלישי פסול
לתרומה דין הוא
שיעשה רביעי צתרומה
(ב) ד"ה דנגע בשני וכו'
צבל טמא אפילו בשני
והיה ליה בשר שלישי:
(ג) ד"ה צחיבורין ק"ו
ולמ"ד לקמן פסול
לפסול: (ד) ד"ה אי אמרת
וכי דאף גב על דנגובה:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
(א) נ"מ איתמר נמי אמר
ריש לקיש. י"ב ע"י צכפר
טורי אכן מהי האיתמר
נמי:

מוסף רש"י

מעדותו. ע"י דרמו
(פסחים יט.) מנין לרביעי
בקדש שהוא פסול. ולא
אמרינן טהור הוא כמתורה
(טוטה כ"ט.) ומה מצרופו
כפרים. כגון צוואת
הצריכות קרבן. כגון צו
יולדת ומלוע (שם).
שמותר
דלילפינן ציצמות פרק העבל
(ע"ד) מקראי טבול וענה
אוכל צמעשר. העירב שמשו
אוכל בתרומה. דכתיב וצא
השמש וטהר ואחר יאכל מן
הקדשים (פסחים י"ב).
פסול בקדש. אסור בקדש,
דלילף הם מופלג עליה
הכין וטהרה. מכלל שיהיה
טמא עד עשוי (שם).
שלישי
בתרומה. לרבנן דלפני
אדר' עקיבא ונפקא לן צבל
וחומר מטבול יוס, ומה
טבול יוס דמותר בחולין
אסור צתרומה, שני שפסול
בחולין אינו דין שיעשה
שלישי צתרומה. צמסכת
סוטה צפרק צסס שהמים
צודקן (ע"ב) וצביע דין
הוא שיעשה צה רביעי מקל
וחומר ממחוסר כפרים
(פסחים י"ח.) אינו דין
שיעשה רביעי לקדש.
ולא מימא דיו לצא מן הדין
להיות כנדון וימא הכי
שלישי שפסול צתרומה דין
הוא שיהא פסול לקדש. דאס
כן בטיל ליה היך קל וחומר,
דשלישי בקדש לא דאורייתא,
ללא מיבעיא. אי היכי
צדממותה איתיה הכי רבי
וחומר מטבול יוס, הכי נמי
אחי קודש כההיא קל
וחומר, אלא אפילו מן
התורה למעשה, והיינו
דקאמר למעשה שלישי בקדש
מן התורה, הלכך אי אמרינן
די חשיב ליה ק"ו (טוטה)
(כ"ט) וי אחי ק"ו לרביעי
הוא דלמא. דק"ל צביע פ'
שני (כה) דאיתמר דמיפריך
ק"ו לא אמרינן דנגע בשני. מי לא עסקינן דנגע בשני נמי קאמר לא
יאכל. דהא צבל טמא כתיב. וצני איקרי טמא. דכתיב כל אשר צתבו יטמאו. והאי צצשר שלמים כתיב. קדש ניטו (טוטה שם).
בתרומה צבר רב שיובי בחבורין שנו. פ"י כגון שחיבר ידו לידו האחרת אבל אם לא חיבר היד הטמאה לטהורה